

25 באפריל 2013

לכבוד
ח"כ דוד רותם
יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט
הכנסת
ירושלים

שלום רב,

**הנדון: הצעת סדר הדין הפלילי (עצור החשוד בעבירת ביטחון) (הוראת שעה) (תיקון מס' 3),
התשע"ג-2013**

לקראת הדיון העתידי להתקיים ביום 29.04.13 בהצעת החוק שבנדון, אנו פונים אליך בקריאה **להתנגד להצעה**. בהצעה זו מבקשות רשויות אכיפת החוק להאריך בשנה ושמונה חודשים נוספים (עד ליום 31 בדצמבר 2014) את חוק סדר הדין הפלילי (עצור החשוד בעבירת ביטחון) (הוראת שעה), תשס"ו-2006 (להלן: "הוראת שעה").

הוראת השעה מאפשרת לרשויות אכיפת החוק לעצור חשודים בעבירות ביטחון למשכי מעצר ארוכים יותר מאשר בהליך הפלילי הרגיל ללא ביקורת שיפוטית, להאריך את מעצרים שלא בנוכחותם ולא ליידע אותם על החלטות המתקבלות בעניינם.

בכך הוראת שעה זו פוגעת בזכויות חוקתיות בסיסיות של חשודים בהליך הפלילי והיא שוללת ערובות שבדין המבטיחות חירות, הליך הוגן, נוכחות בדיון וקבלת מידע על ההליך. היא איננה מבטיחה חקירה מבוקרת, מעצר הוגן והימנעות מהרשעת חפים מפשע. כן הוראת השעה מאפשרת להעמיק באופן מסוכן את בידודו של העצור מהעולם החיצון, ברגעים הקריטיים של החקירה, באופן הפותח פתח לשימוש באמצעי חקירה פסולים.

לכן, האגודה לזכויות האזרח סבורה כי **אין להסכים להארכת תוקפה של הוראת השעה**.

1. האפקט המצטבר

מעבר לפגיעה בזכויות בהליך הפלילי שבכל אחד מהסעיפים שבה, קשיותה של הוראת השעה היא באפשרות יישומם בעת ובעונה אחת וכן במקביל להוראה המאפשרת מניעת המפגש של החשודים הביטחוניים עם עורך דינם, הקבועה בסעיף 35 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), תשנ"ו-1996. בית המשפט העליון התייחס בפסיקתו לאפקט המצטבר שבהוראת השעה וקבע, כי "כאשר זכות נפגעת במספר היבטים, או באופן הדרגתי, ייתכן בהחלט שהאפקט המצטבר הוא שיחצה את רף החוקתיות, באופן ש"הפגיעה השולית" האחרונה לא תוכל לעמוד" (בש"פ 8823/07 פלוני נ' מדינת ישראל (11.2.10)). תיקון מס' 2 להוראת השעה לא ריפא פגם זה, והותיר את הפגיעה הרבה הנגרמת משלילת זכויות רבות במקביל – הזכות לחירות, להליך הוגן, לנוכחות של חשוד בבית המשפט ולהיוועצות בעורך דין - על כנה.

2. רשויות אכיפת החוק אינן משתמשות באפשרות של קיום דיון ללא נוכחות החשוד

על פי דיווחי רשויות אכיפת החוק לוועדת חוקה על יישום החוק, החל מה- 1.7.09 הן אינן משתמשות באפשרות של קיום דיון ללא נוכחות החשוד בבית המשפט. למעשה, קרוב לארבע שנים שהן אינן משתמשות בהגבלת נוכחות החשוד בדיון לפי הוראת השעה. גם השימוש ביתר הסעיפים הוא מצומצם מאוד. לדוגמה, במהלך שנת 2012, סעיף 3 להוראת השעה הופעל עשר פעמים, וסעיף 4 הופעל פעם אחת. כלומר, היקף השימוש בחוק אינו רב בכלל, והוא אפסי ביחס להוראה המאפשרת הגבלת נוכחות החשוד בדיון בעניינו בפרט. אמנם יהיה מי שיטען, כי הדבר מלמד על שימוש מידתי בהוראת השעה. אך במקרה זה, עוד טרם בחינת השימוש המידתי בהוראת השעה, כל אחד מסעיפיה וכולם יחדיו – בנוסף לאפשרות מניעת המפגש עם עורך דין לפי חוק המעצרים - מפרים זכויות אדם בסיסיות, ובכך מובילים לפגיעה בעקרונות בסיסיים של ההליך הפלילי בחברה דמוקרטית: שוויון, הפרדת רשויות ושלטון החוק. **מוטב שלא לפגוע בזכויות אדם ובעקרונות דמוקרטיים חשובים אלו – על אחת כמה וכמה, אם אין צורך ממשי בכך.**

3. הוראת השעה איננה חוקתית על פי עמדת הרוב בבית המשפט העליון

בתיקון מס' 2 להוראת השעה אומצה גישתה של השופטת נאור (כתוארה אז) בבש"פ 8823/07 (ראה: את מסמך הרקע לדיון שהיה קבוע ליום 25.10.10 בהצעת חוק סדר הדיון הפלילי (עצור החשוד בעבירת ביטחון)(הוראת שעה)(תיקון מס' 2), התש"ע-2010, מאת הייעוץ המשפטי לוועדת חוקה מיום 24.10.10 וכן מכתבה של עו"ד לילה מרגלית מהאגודה לזכויות האזרח לוועדת חוקה מיום 20.10.10 לקראת אותו דיון). **פסק דינו של המשנה לנשיאה דאז ריבלין קבע באופן חד משמעי, כי האפשרות להאריך מעצרו של חשוד שלא בנוכחותו, היא פסולה כשלעצמה מבחינה חוקתית.** רק ארבעה מתוך תשעה שופטי ההרכב הכירו בחוות דעתם באפשרות קביעתו של הסדר חלופי, ומתוך אלה, שניים ציינו מפורשות, שספק רב אם הדבר ראוי. כלומר, הצורך בקיום חקירה רצופה אינו יכול להיות כרוך בהדרתו של החשוד מבית המשפט במסגרת המשפט הפלילי, בייחוד כאשר הדבר נעשה בשילוב עם מניעת מפגש עם עורך דין. תיקון מספר 2 להוראת השעה אינו מתקן את הפגמים החוקתיים עליהם הצביע כבר בית המשפט העליון, ולכן אין להאריכה.

לאור אפקט הפגיעה המצטבר שבהוראת השעה, השימוש המועט בה ואי החוקתיות שבה, יש לדחות את הצעת החוק ולא להאריכה.

בברכה,
סיגל שהב, עו"ד